

Гладуш В.А.,

доктор педагогічних наук, професор,
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
м. Київ (Україна)

Землянська О.В.,

магістр спеціальної та інклюзивної освіти,
директор комунальної установи
«Інклюзивно-ресурсний центр
Маріупольської міської ради Донецької
області»,
м. Маріуполь (Україна)

МОНІТОРИНГ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ДІТЕЙ З ООП В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІРЦ

Анотація. У статті розглянуто моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами в закладах загальної середньої освіти та закладах дошкільної освіти як чинник управлінської діяльності ІРЦ на прикладі досвіду роботи комунальної установи «Інклюзивно-ресурсний центр Маріупольської міської ради Донецької області»

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, динаміка розвитку, заклади освіти, моніторинг, управлінська діяльність.

МОНІТОРИНГ ДИНАМІКИ РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ С ООП В УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ КАК ФАКТОР УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ИРЦ

Аннотация. В статье исследовали мониторинг динамики развития детей с особенными образовательными потребностями в учреждениях общего среднего образования и учреждениях дошкольного образования как фактор управленческой деятельности ИРЦ на примере опыта работы коммунального учреждения «Инклюзивно-ресурсный центр Мариупольского городского совета Донецкой области»

Ключевые слова: дети с особенными образовательными потребностями, динамика развития, учебные заведения, мониторинг, управленческая деятельность.

MONITORING THE DYNAMICS OF DEVELOPMENT OF CHILDREN WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Annotation. The article investigated the monitoring of the dynamics of the development of children with special educational needs in institutions of general secondary education and institutions of preschool education as a factor in the management activities of the IRC on the example of the experience of the communal institution "Inclusive Resource

Center of the Mariupol City Council of Donetsk Region"

Key words: children with special educational needs, development dynamics, educational institutions, monitoring, management activities.

Постановка проблеми. У системі освіти України з ухваленням змін до Закону «Про освіту» окреслено пріоритетні завдання, пов'язані з розумінням важливості особистісного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, наданням їм психолого-педагогічних послуг, корекційно-розвиткової допомоги, їх реабілітації та інтеграції в суспільство.

Із затвердженням змін до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (2017) [17] та ухваленням «Порядку організації діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти» (2019) [15] з кожним роком зростає кількість закладів освіти з інклюзивними класами та групами. Динаміку можна простежити за табл. 1:

Таблиця 1

Кількість учнів з ООП включених в інклюзивне середовище загальних закладів середньої освіти України (2016-2019 рр.)

№ з/п	Нозології	Дітей у спеціальних класах			Дітей у інклюзивних класах		
		2016/17	2017/18	2018/19	2016/17	2017/18	2018/19
1	З інтелектуальними порушеннями	752	706	625	1014	1596	2296
2	Сліпих	8	6	7	9	20	36
3	Зі зниженим зором	697	747	684	290	379	527
4	Глухих	1	2	3	11	18	30
5	Зі зниженим слухом	55	54	34	245	336	530
6	З порушенням опорно-рухового апарату	133		92	648		1327
7	З тяжкими порушеннями мовлення	732	901	1073	336	598	980
8	Із затримкою психічного розвитку	3071	3245	3511	1312	2790	4879
9	Зі складними порушеннями розвитку	140	41	104	137	97	468
10	З розладами аутичного спектру	68	65	81	107	281	538
11	З синдромом Дауна	12	25	16	71	146	255
	Разом	5669	5918	6230	4180	7179	11866

Кількість учнів з інклюзивною формою навчання збільшено у 2018 р. на 71,1%, у 2019 р. – на 65,2%, учнів в у спеціальних класах збільшено у 2018 р. на

4,7 %, у 2019 р.– на 5,3%. У 2019 р. планувалося довести кількість інклюзивних класів до 8212, реально збільшилося до 8417 [5, с. 396-397].

Цими документами передбачено забезпечення інклюзивного освітнього процесу дітей з ООП у залежності від порушень: корекційним обладнанням кабінетів практичних психологів та спеціальних педагогів (логопедів, дефектологів, реабілітологів); технічними засобами, наочними та методичними посібниками, підручниками; додатковими освітніми потребами (підтримкою асистента вихователя/учителя; підтримкою асистентом дитини); психолого-педагогічними послугами, корекційно-розвитковими заняттями через залучення спеціальних фахівців: практичних психологів, логопедів, дефектологів (сурдопедагогів, тифлопедагогів, олігофренопедагогів), реабілітологів.

Інклюзивне навчання для дітей з ООП організовується в закладі освіти згідно заяви батьків чи осіб, які їх замінюють, висновку ІРЦ та направленням місцевого департаменту (управління) освіти.

Бюджетним кодексом України та Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими потребами» передбачено спрямування субвенції на інклюзивне навчання дітей з ООП в ЗДО, ЗЗСО та закладах професійної (професійно-технічної) освіти державної та комунальної власності у залежності від фактичного стану порушення психофізичного розвитку, а саме: дітям сліпим та із зниженим зором, глухим та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, з порушенням інтелектуального розвитку, із складними порушеннями розвитку (у тому числі з розладами аутичного спектру) [4, 17].

Інклюзивно-ресурсний центр забезпечує реалізацію прав дітей з ООП на здобуття освіти шляхом проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку дитини, надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг та забезпечення їх системного кваліфікованого супроводу [18].

Для забезпечення позитивних результатів у навчанні дітей з ООП в закладах освіти передбачено системний моніторинговий супровід фахівцями інклюзивно-ресурсного центру. Адже якість освітнього процесу в інклюзивних групах і класах залежить повною мірою від врахування і реалізації індивідуальних можливостей кожної дитини.

Повна інформація про реальний стан справ щодо інклюзивного навчання в закладі освіти створює реальні умови для прийняття правильних управлінських рішень і впливає на удосконалення надання психолого-педагогічних освітніх послуг дітям з ООП.

На часі, незважаючи на розробленість впровадження моніторингу в управлінську діяльність, для ІРЦ залишається актуальною і мало розробленою проблема системного кваліфікованого моніторингового супроводу динаміки розвитку дітей з ООП в закладах освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моніторинг як самостійна функція управління щодо виявлення й оцінювання проведених педагогічних дій, та співвідношення одержаних результатів з прогнозованими стали предметом дослідження лише в кінці ХХ ст. (С. Шишова та В. Кальней) [19].

Дослідження Г. Єльникової, В. Беспалько присвячені проблемам управління на основі моніторингу, який сприяє створенню ефективної системи управління.

Створення та функціонування моніторингу як цілеспрямованої дії керуючої та керованої підсистем для досягнення запланованих результатів у закладі освіти розглянула у своїй роботі Л. Щоголева. Вона розмежувала поняття моніторингу і контролю в управлінській діяльності [20, ст. 39].

П. Матвієнко зауважив, що моніторинг тісно пов'язаний з реалізацією цілей і виконанням планів, що моніторинг є доцільним там, де фактичне порівнюється із запланованим [14].

Т. Лукіна підкреслила, що для освіти України, поняття моніторингу є абсолютно новим явищем, яке потребує всебічного вивчення на теоретичному рівні, підтримки законодавчої і нормативної, запровадження у практику роботи

науково-дослідницьких установ та установ управління освітою [10].

Існує думка О. Лаврентьевої, що за своєю метою «моніторинг може бути інноваційним, тобто спрямованим на розвиток об'єкта, або констатуючим, який фіксує стан функціонування об'єкта. Систематичне відстеження результатів діяльності, її корекція – сутність моніторингу» [12, ст. 149].

Отже, тема організації моніторингового супроводу всіх ланок управління у вітчизняній науці представлена авторитетними практиками та науковцями та не можна говорити про достатню кількість розробок, щодо застосування моніторингу в управлінській діяльності ІРЦ. Також слід зазначити, що незважаючи на вагомість досліджуваних питань моніторингу в освіті, актуальною і все ще недостатньо вивченою залишається проблема системного кваліфікованого моніторингового супроводу динаміки розвитку дітей з ООП в закладах освіти.

Мета нашої роботи полягає у розкритті сутності моніторингу динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО та ЗДО як чинника управлінської діяльності ІРЦ, визначення його ролі як функції керівника ІРЦ, а також визначити інструментарій застосування моніторингу.

Виклад основного матеріалу. В умовах поступового впровадження інклюзивного навчання, утворення і функціонування ІРЦ особливе значення набуває необхідність підвищення ефективної діяльності таких установ, як ІРЦ. Адже психолого-педагогічне оцінювання розвитку дітей з ООП вимагає впровадження нових форм, методів і моделей управління усіма ланками установи.

У процесі дослідження важливими важелями аналізу теоретичних основ управлінської діяльності щодо психолого-педагогічних послуг в ІРЦ є закономірності (основні положення), принципи, види, функції, методи, форми, що дає правильне розуміння змісту управлінської діяльності.

На сучасному етапі проблема управлінської діяльності ІРЦ є однією із актуальних у сфері управління та потребує пошуку ефективних форм і методів організації управління ІРЦ як важливого чинника психолого-педагогічних

послуг дітям з ООП.

«Управлінська діяльність керівника ІРЦ як важливий чинник психолого педагогічних послуг дітям з ООП – це управлінська діяльність, що сформована тільки на основі професіоналізму особистості керівника, що знає зовнішнє оточення, у якому здійснюється процес управління, своєчасно і правильно реагує на всі його прояви, має уявлення про стан зовнішнього оточення та вміє виокремлювати усі його значимі характеристики, від яких значною мірою залежатиме життєспроможність, нормальне функціонування та успіх установи» [8].

Важливу роль у процесі управлінської діяльності належить повній об'єктивній інформації про стан психолого-педагогічного освітнього процесу в закладах освіти з інклюзивними класами та групами. Освітній моніторинг інклюзивного середовища в ЗЗСО та ЗДО, реальна картина надання послуг забезпечує керівника ІРЦ відібраною і своєчасною інформацією, що необхідна для прийняття управлінських рішень щодо корегування надання психолого-педагогічних послуг дітям з ООП.

Моніторинг динаміки розвитку дітей з ООП в ЗЗСО та ЗДО є одним із головних чинників управлінської діяльності ІРЦ. Практика свідчить, що сутність моніторингу полягає у комплексі заходів: спостереження; оцінювання трансформацій керованого об'єкта і спрямування цих трансформацій на досягнення заданих форматів розвитку об'єкта; систематичне відстеження результатів діяльності та її корекція. За допомогою такого моніторингу може забезпечуватися якісний рівень освіти дітей з ООП в закладах освіти.

Ефективність управлінської діяльності ІРЦ залежить від своєчасного і компетентісного врахування керівником установи особливостей впливу середовища, тобто прогностичності в діях керівника через виконання певних функцій управління: аналізу, планування, виконання спланованого, мотивації, контролю, моніторингу.

Отже, ми вважаємо, що моніторинг – це нова функція якісної управлінської діяльності ІРЦ, що являє собою спостереження, оцінювання перенесення

керованих ланок (ЗДО та ЗЗСО) і спрямування цих перенесень на досягнення заданих форматів подальшого їх розвитку. За допомогою моніторингу забезпечується якісний рівень інклюзивного навчання.

У комунальній установі «Інклюзивно-ресурсний центр Маріупольської міської ради Донецької області» з 2020 р. впроваджується проект «Моніторинговий супровід дітей з ООП в закладах освіти Центрального району міста Маріуполь». Однією складовою проекту є моніторинг динаміки розвитку дітей з ООП в ЗЗСО та ЗДО.

Мета моніторингу: на підставі вивчення індивідуальних психологічних особливостей дітей з ООП та їх врахування в освітньому процесі створити оптимальні соціально-психологічні умови для розвитку, виховання, соціалізації та самореалізації дітей з ООП.

Зауважимо, що моніторинг носитиме інноваційний та дієвий характер, якщо буде спрямованим на розвиток дитини, а констатуючим та неефективним, якщо лише фіксуватиме стан функціонування об'єкта.

Об'єктами моніторингу визначено:

- стан реалізації завдань ІПР;
- стан організації освітнього процесу в ДЗО та ЗЗСО;
- тенденції у розвитку дитини з ООП;
- якість інклюзивного навчання у закладах освіти;
- відповідність фактичних результатів освітньої діяльності її заявленим цілям;
- оцінювання причин відхилень від цілей.

Моніторинговий супровід здійснюється за таким алгоритмом:

- планування (визначення мети та об'єкта, напрямів досліджень: робота керівника, відповідального за інклюзію, учителів, асистента вчителя; робота команди супроводу, успішність та розвиток здібностей дитини з ООП; забезпечення фахівцями, якісний склад кадрів; методична робота);
- підготовка (розробка критеріїв та інструментарію: анкет, таблиць, опитувальників тощо);

- діагностика, власне моніторинг (збір інформації; аналіз документації; анкетування, тестування; опитування, спостереження, самоаналіз);

- аналіз та інтерпретація результатів (обробка отриманих результатів; систематизація даних; аналіз даних; висновки, прийняття відповідного управлінського рішення; розробка рекомендацій; визначення подальших об'єктів моніторингу);

- оприлюднення результатів моніторингу;

- прогнозування змін (послідовне визначення сприятливих та несприятливих чинників й оцінки результатів їхньої взаємодії; порівняння властивостей об'єктів, які вивчаються, з відомими властивостями аналогічних об'єктів; визначення верхніх і нижніх меж розвитку об'єкта з образом постійних і тимчасових чинників, планування заходів на виконання рекомендацій, розробка і надання рекомендацій педагогічним працівникам закладів освіти);

- коригування (внесення коректив у поставлену мету та засоби по її досягненню, уточнення програми прогнозування, сприяння виконанню рекомендацій, усуненню зауважень тощо; проведення семінарів, консультацій, надання методичних настанов);

- повторна діагностика (повторний моніторинг).

За результатами моніторингу динаміки розвитку дітей з ООП складаються окремо для кожної дитини підсумкові протоколи щодо стану надання освітніх послуг, у яких зазначається інформація про:

1. **Наявність документації** (наказу про відкриття інклюзивної групи/класу; про створення команди ППС; протоколи засідань команди психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими потребами; посадова інструкція асистента вчителя/вихователя; положення про команду супроводу).

2. **Дані про індивідуальну програму розвитку** (розроблена командою / не розроблена; узгоджена з усіма членами команди / не узгоджена; підписана директором / не підписана; оформлена відповідно до вимог/ не відповідає вимогам /частково відповідає вимогам; погоджена з батьками / не погоджена;

поставлено короткострокові завдання / не поставлені; визначено довгострокову мету / не визначено; прослідковується реалізація ІПР членами команди / не прослідковується; відстеження перебігу виконання цілей, окреслених в ІПР, забезпечується / не забезпечується; переглядається з метою корегування та визначення прогресу розвитку дитини / не переглядається; здійснюється / не здійснюється реалізація рекомендацій ІРЦ педагогічними працівниками та батьками дитини з ООП).

3. **Дані про команду психолого-педагогічного супроводу** (склад команди супроводу визначено з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП / без урахування; до складу команди супроводу дитини з ООП входять постійні учасники: завідувач/директор, вихователь-методист/заступник директора, вихователь, класний керівник, асистент вихователя/учителя, практичний психолог, учитель-логопед (з урахуванням освітніх потреб дитини з ООП), та батьки дитини з ООП; залучені фахівці: медичний працівник закладу, спеціалісти системи соціального захисту населення, служби у справах дітей, представник ІРЦ, музичний керівник; свої завдання і функції учасники команди супроводу виконують / не виконують).

4. **Визначення додаткових освітніх та соціальних потреб** (забезпечено / не забезпечено додаткові освітні потреби дитини з ООП (підтримка асистентом вихователя/учителя), підтримка асистентом дитини); ПІБ асистента вихователя/учителя; освіта асистента вихователя/учителя; спеціалізація за дипломом; курси ПК пройдено/ не пройдено; асистент дитини – передбачено висновком ІРЦ / не передбачено).

5. **Документи асистента учителя** (з посадовою інструкцією асистент вихователя/учителя ознайомлений; у річному плані роботи передбачені усі види робіт, визначені посадовою інструкцією / не передбачені; графік роботи асистента вихователя складено / не складено, узгоджено з розкладом занять у закладі, заняттями інших педагогів, спеціалістів вузького профілю / не узгоджено; асистент вихователя/учителя відповідно до розкладу занять планує /не планує свою присутність на них, робить / не робить відповідні позначки у

розкладі; ведуться / не ведуться педагогом щоденні плани роботи; здійснює спостереження за розвитком дитини/ не здійснюється; динаміка навчальних досягнень і розвитку обліковує/ не обліковує в аркушах (щоденнику) спостережень; ведеться / не ведеться облік консультацій та просвітницьких заходів, облік методичної роботи; педагогом планується / не планується самоосвіта; здійснюється / не здійснюється оцінка динаміки розвитку дитини з ООП, ведеться / не ведеться збирання відомостей про її успіхи (дитячі роботи, результати спостережень педагогів, контрольні аркуші, результати тестів тощо); відомості про прогрес дитини (із зазначенням відповідних дат) записуються / не записуються безпосередньо в індивідуальну навчальну програму.

6. Психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (кількість годин, напрямки) (забезпечуються / не забезпечуються / не повною мірою забезпечуються / частково забезпечуються рекомендовані ІРЦ напрямки корекційно-розвиткової роботи та їх реалізація. Дитина отримує корекційну допомогу).

7. Дані про фахівців, які здійснюють корекційно-розвиткові послуги (у штаті закладу освіти; за цивільно-правовим договором (ЦПД); в штаті логопедичного центру (ЛЦ); в штаті психологічного центру (ПЦ).

8. Освітній рівень фахівців (бакалавр (Б), спеціаліст (С), магістр (М). Спеціалізація за дипломом.

9. Програма навчання та її відповідність індивідуальним особливостям та можливостям дитини з ООП (адаптація/модифікація освітньої програми). Наявність індивідуального освітнього плану (відповідно до висновку ІРЦ) (програма ЗО відповідає / не відповідає рекомендаціям ІРЦ та індивідуальним можливостям дитини; здійснено / не здійснено адаптацію освітніх підходів / адаптацію освітніх матеріалів / пристосування освітнього середовища; передбачена / не передбачена модифікація: скорочення змісту освітнього матеріалу; модифікація навчального плану або освітніх цілей і завдань для конкретної дитини, корекція завдань, визначення змісту, який необхідно засвоїти; розроблено / не розроблено і затверджено / не затверджено

індивідуальний освітній план (ІНП); ІНП визначено / не визначено перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета та тижневу кількість годин; у плані враховані / не враховані додаткові години на індивідуальні та групові заняття, курси за вибором, факультативи; для проведення корекційно-розвиткових занять в індивідуальному навчальному плані учня передбачено / не передбачено / в неповній мірі передбачено ____ годин на тиждень(кількість годин визначені фахівцями ІРЦ); рекомендацій щодо розробки індивідуального навчального плану не було.

10. **Робота з батьками** (журнал консультацій (або відмітка про консультації) є / немає; план консультування батьків дітей з ООП (законних представників) є / немає; просвітницькі заходи для батьків протягом навчання дитини проводяться / не проводяться / проводяться епізодично (батьківський клуб / тренінги, семінари / тощо); батькам надається / не надається інформація педагогічними працівниками щодо особливостей розвитку їхньої дитини з ООП.

11. **Моніторинг рівня розвитку дітей з ООП фахівцями закладу** (фахівцями закладу здійснюється / не здійснюється моніторинг рівня розвитку дитини – знань, умінь, навичок).

12. **Необхідність повторної комплексної оцінки.**

13. **Проблемні питання, які потребують подальшого вивчення та розгляду.**

14. **Примітки.**

15. **Висновки за підсумками моніторингу** (стан організації інклюзивного навчання в закладі освіти здійснюється на достатньому/ недостатньому рівні; дотримано нормативно-правових вимог щодо організації освітнього процесу для дітей з ООП; освітній процес забезпечується відповідними кадрами в повній / достатній / недостатній мірі; створено / не створено в достатній мірі сприятливу освітню атмосферу; навчально-методичні умови відповідають / не відповідають вимогам; учнів з ООП залучаються / не залучені до позакласної роботи; психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами

відповідає / не відповідає програмі навчання та рекомендаціям ІРЦ, індивідуальним можливостям дитини; розроблена / не розроблена індивідуальна програма розвитку; забезпечуються / не забезпечуються зовсім / в неповній мірі рекомендовані ІРЦ напрямки корекційно-розвиткової роботи та їх реалізація; корекційно-розвиткові заняття згідно з ІПР проводяться педагогічними працівниками ЗО / залученими фахівцями ІРЦ / працівниками ЛЦ / фахівцями ПЦ / іншими фізичними особами, які мають право / не мають права здійснювати освітню діяльність у сфері освіти; корекційно-розвиткові заняття проводяться індивідуально, підгруповими формами, груповими; реалізуються / не реалізуються / на недостатньому рівні реалізуються рекомендації ІРЦ педагогічними працівниками та батьками дитини з ООП; забезпечено / не забезпечено додаткові освітні потреби дитини з ООП підтримкою асистента вчителя/ підтримкою асистента дитини; розроблено і затверджено індивідуальний освітній план / рекомендацій щодо розробки індивідуального навчального плану не було; ІПР складено й оформлено відповідно до вимог/не відповідає вимогам; у закладі загальної освіти командою супроводу ведеться моніторинг / не ведеться динаміки розвитку дитини з особливими освітніми потребами та ефективності виконання рекомендацій інклюзивно-ресурсного центру).

16. **Рекомендації.** За підсумками моніторингу надаються рекомендації щодо упорядкування документації з організації інклюзивного навчання, оформлення ІПР відповідно до вимог, стосовно залучення фахівців для надання корекційних послуг, проведення спостереження за динамікою розвитку дітей з ООП. Рекомендації стосовно залучення батьків та фахівців ІРЦ до роботи в КППС, залучення дитини до групових занять в логопедичному центрі.

Повнота, достовірність, своєчасність заповнення підсумкових протоколів на кожного учасника освітнього процесу створить об'єктивну картину динаміки розвитку дітей з ООП й можливість оперативно та індивідуально вносити зміни щодо психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу.

Така робота вимагає залучення фахівців високої професійної кваліфікації.

«Ключовою фігурою в організації освітнього процесу спеціальних та інклюзивних закладів освіти (дошкільних і шкільних) є педагог зі спеціальною освітою, який має володіти низкою професійних компетентностей» [6]. Особливу значущість для педагогів поряд з іншими має «...діагностико-прогностична компетентність, оскільки на сучасному етапі реалізації проекту Нової української школи йде активне впровадження завдань щодо відкритості освіти для всіх дітей» [7].

Якості й ефективності вирішення завдань проекту «Моніторинговий супровід дітей з ООП в закладах освіти Центрального району міста Маріуполь» потребує постійного активного фахового моніторингового супроводу.

Практичні напрямки моніторингового дослідження дозволяють оцінювати та координувати вирішення завдань проекту.

Як бачимо, моніторинг динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО та ЗДО є важливим і необхідним елементом та важливим чинником управлінської діяльності ІРЦ. Він сприяє оперативному отриманню інформації щодо рівнів індивідуального розвитку особистості дитини, своєчасному виявленню проблем і наданню можливості правильного пошуку шляхів їх вирішення, спрямовує освітні психолого-педагогічні послуги на саму дитину.

Висновки. Таким чином, варто відмітити, що моніторинг впевнено входить в освітнє середовище ІРЦ, його використання є результативним. Обґрунтованим, з нашої точки зору, стає твердження щодо сутності моніторингу динаміки розвитку дітей з особливими освітніми потребами в ЗЗСО та ЗДО як чинника управлінської діяльності ІРЦ, та визначення його ролі як функції керівника ІРЦ.

Список використаних джерел

1. Аверченкова О. Планування як вид управлінської діяльності методичних служб у системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів//Методичний вісник. Маріуполь: Рената. 2002. №2 . С.33-38.

2. Аніскіна Н.О., Пасечнікова Л.П. Внутрішкільний моніторинг: наукові орієнтири, практичні дії. Посібник для керівників закладів освіти. – Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – 80 с. – (Серія «Управління школою»).
3. Барна М. Шкільний моніторинг як засіб змін в освіті // Управління освітою. – 2001. - №13. – с. 6-7.
4. Бюджетний кодекс України , <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
5. Гладуш В.А. Післядипломна педагогічна освіта дефектологів в Україні: виклики, тенденції, перспективи / Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія. – Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. – с. 394 – 412. ISBN 978-617-7912-56-8
6. Гладуш В., Шилонова В., Кляйн В. Формування діагностико-прогностичної компетентності випускника магістратури спеціальної освіти // Науково-практичний журнал «Україна. Здоров'я нації». – Київ, 2019. № 2 (55). – р.26-33. ISSN 2077-6594
7. Viktor Hladush, Viera Šilonova, Vladimir Klein, Olga Bench, Alexandr Hloba (2020) Preparation of pedagogical trainers to inclusive diagnostic *Journal of Critical Reviews*, 7 (11), 4132-4141 <http://www.jcreview.com/?mno=122618>
8. Землянська О. Управління розвитком учасників освітнього процесу. Вісник магістранта. Збірник наукових статей студентів. Київ. 2009. Вип.1. част.6. С.6-11.
9. Лаврентьева О. Моніторинг якості виховної роботи в діяльності класного керівника / О. Лаврентьева // Психологопедагогічні проблеми сільської школи. – 2008. – № 25. – С. 147-154
10. Лукіна Т.О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика/ Т.О. Лукіна. – К.: Вид.дім «Шкільний світ»; Вид-во Л. Галіцина, 2006. - 128 с.
11. Матвієнко П. Комплексна оцінка дидактичного процесу/ П.І. Матвієнко. – Полтава: Довкілля – К., 2005. – 216 с.
12. Постанова Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2019 р. № 530, Київ, Про затвердження Порядку діяльності інклюзивних груп у закладах дошкільної освіти <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/530-2019-%D0%BF#Text>.
13. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2017 р. № 88 Київ, Про затвердження Порядку та умов надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 863 від 15.11.2017, № 88 від 21.02.2018, № 129 від 27.02.2019 , № 152 від 26.02.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/88-2017-%D0%BF#Text>.
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872, Київ, Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (зі змінами внесеними згідно з Постановою КМ № 588 від 09.08.2017) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/872-2011-%D0%BF#Text>.
15. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 Київ Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр (зі змінами внесеними згідно з Постановами КМ № 617 від 22.08.2018, № 983 від 21.10.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-%D0%BF#Text>.

16. Шишова С.Е., Кальней В.А. Мониторинг качества образования в школе. – М.: Российское педагогическое агенство,1998.
17. Щоголева Л.О. Мониторинг якості освіти: теоретико-методологічний аспект/ Л.О. Щоголева// Педагогічний пошук. – 2014. – №2 (82). – С. 36-40.

Матеріали подано в авторській редакції